

VAN ZOYS TOT SOEST

TIJDSCHRIFT VAN DE „HISTORISCHE VERENIGING SOEST”

9e jaargang nr. 2 - herfst 1988

Foto omslag

„Het meisje met de geit”

naar een schilderij van Jac van Looy geschilderd te Soest ca. 1900.

foto prentencabinet

Historische Vereniging Soest

Opgericht 8 mei 1980

Bestuur

Voorzitter	:	P.J. van Doorn, Schoutenkampweg 113, Soest
Secretaris	:	Mevr. E. Stolwijk, Kruisweg 2, Soest Telefoon 02155 - 17113
Penningmeester	:	J. Th. van der Putten, Leeuwerikweg 30, Soest
Overige leden	:	P.J. van den Breemer, Vosseveldlaan 21, Soest A.J. van den Dijssel, Lange Brinkweg 11, Soest J.E.J. Hilhorst, Plasweg 57a, Soest W.C.J.M. Peters, Van Mecklenburglaan 24, Soest W. Schimmel, Bosstraat 25, Soest G. Staalenhoef, Aalsmeerweg 32 III, Amsterdam
Redactie	:	P.J. van den Breemer, Vosseveldlaan 21, Soest
Vormgeving	:	F. Elsman, Bachweg 66, Amersfoort

Alle rechten voorbehouden.

Overname uit deze uitgave is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van het bestuur van de Historische Vereniging Soest.

De contributie bedraagt f 30,- per jaar.

Betaling is mogelijk:

op de postrekening van de penningmeester Historische Vereniging Soest,
nummer 54.59.21.8

dan wel op de bankrekening van de vereniging bij de Rabobank te Soest,
rekening nummer 3599.02.235. (Giro van de bank: 212775).

DE WERKGROEP GENEALOGIE

door G. Staalenhoef.

Zoals algemeen bekend is, belegt de werkgroep Genealogie als regel vijf of zes keer per jaar een bijeenkomst waarop alle leden van onze vereniging en hun introducés van harte welkom zijn.

Soms wordt op zo'n bijeenkomst aandacht besteed aan een bepaalde familie, een andere keer is het een gezellige praatavond. Maar altijd komen de meest uiteenlopende onderwerpen aan de orde.

Persoonlijk heb ik, als niet uit Soest afkomstig en evenmin daar woonachtig, op onze bijeenkomsten veel geleerd over Soest in heden en verleden.

Daarom is het jammer dat deze avonden meestal slechts door een kleine vaste kern worden bijgewoond.

Mogelijk komt dit omdat men denkt dat een zekere "deskundigheid" nodig is om zinvol aan deze bijeenkomsten te kunnen deelnemen.

Dit is echter beslist niet nodig.

Anderzijds hebben wij, als werkgroep, wel getracht onze bezoekers enige kennis omtrent de genealogie bij te brengen.

Zo werd op 22 oktober 1984 door het bestuur van onze vereniging een speciale informatieve avond belegd, welke zeer goed bezocht werd. Op die avond kwam o.a. de suggestie naar voren om, met andere belangstellenden in de regio, een beginnerscursus te gaan opzetten. Verder als een suggestie is het nooit gekomen en de vraag is of de noodzaak daartoe nog aanwezig is.

Sinds kort heeft namelijk de Stichting Teleac, samen met het Centraal Bureau voor Genealogie, een cursus opgezet.

Deze cursus bestaat uit drie onderdelen: radiolessen, televisielessen en een cursusboek.

De cursus wordt in het najaar herhaald hetgeen via radio en televisie zal worden bekendgemaakt.

Ik heb de radiolessen niet beluisterd dus daarover geen oordeel. De televisielessen zijn instructief en onderhoudend. Men krijgt daarin een behoorlijk inzicht van de verschillende bronnen en hoe men zijn onderzoek kan inrichten.

Het rijk geïllustreerde en mooi uitgevoerde boek heeft mij echter het meest aangesproken. (1)

De wijze waarop dit is samengesteld en de vele onderwerpen die daarin worden besproken zijn voor een ieder met belangstelling voor de geschiedenis van zijn familie zeer verhelderend.

Niet alleen de meest voor de hand liggende archiefbronnen worden besproken doch ook komen onderdelen aan de orde welke als regel door de gemiddelde genealoog (voor zover deze bestaat!) niet worden geraadpleegd.

(1) Het boek is te bestellen bij Teleac te Utrecht.

Daarnaast wordt aandacht besteed aan openbare collecties die in de loop der jaren, vaak door particulieren, zijn gevormd en dankbare bronnen kunnen vormen voor zowel de beginnende als de meer gevorderde genealoog.

Degenen die meer willen weten over familie-onderzoek zullen dit boek met veel belangstelling doorlezen. Zij die reeds daadwerkelijk bezig zijn met onderzoek zullen het boek regelmatig raadplegen indien zij hun onderzoek willen verdiepen.

Na lezing van dit boek zullen velen ongetwijfeld van hun gewekte belangstelling blijk willen geven door regelmatig de bijeenkomsten van onze werkgroep te komen bezoeken. Voor hen nog even dit.

Wij komen op een vaste avond bijeen, namelijk op de tweede dinsdag van de even maanden; voor 1988 staan nog op het programma 11 oktober en 13 december.

Noteert u deze data vast in uw agenda! Voor de plaats van samenkomst huurt de Historische Vereniging Soest een der zalen van Museum Oud Soest aan de Steenhoffstraat; de zaal is open vanaf ca. 19.30 uur en wij beginnen om 20.00 uur.

In of bij het tijdschrift "Van Zoijs tot Soest" wordt zoveel mogelijk bekend gemaakt wat het onderwerp is op de betreffende avond.

Wat ook het onderwerp is, steeds wordt voldoende tijd ingeruimd voor eventuele vragen van aanwezigen, terwijl gepoogd wordt de avonden informeel en gezellig te laten verlopen.

Laat u zich dan ook niet weerhouden door onze naam WERKGROEP Genealogie, want met dat werken valt het erg mee.

Wij rekenen in de toekomst op veel belangstellenden.

DE INTERLOKALE VERBINDINGEN VAN SOEST II

door W. H. A. Klein.

De Spoorwegen

Inleiding

Vanaf de stichting, bijna 10 eeuwen geleden, is Soest de eerste 9 eeuwen een betrekkelijk kleine agrarische gemeenschap geweest met een zeer geleidelijke bevolkingsgroei.

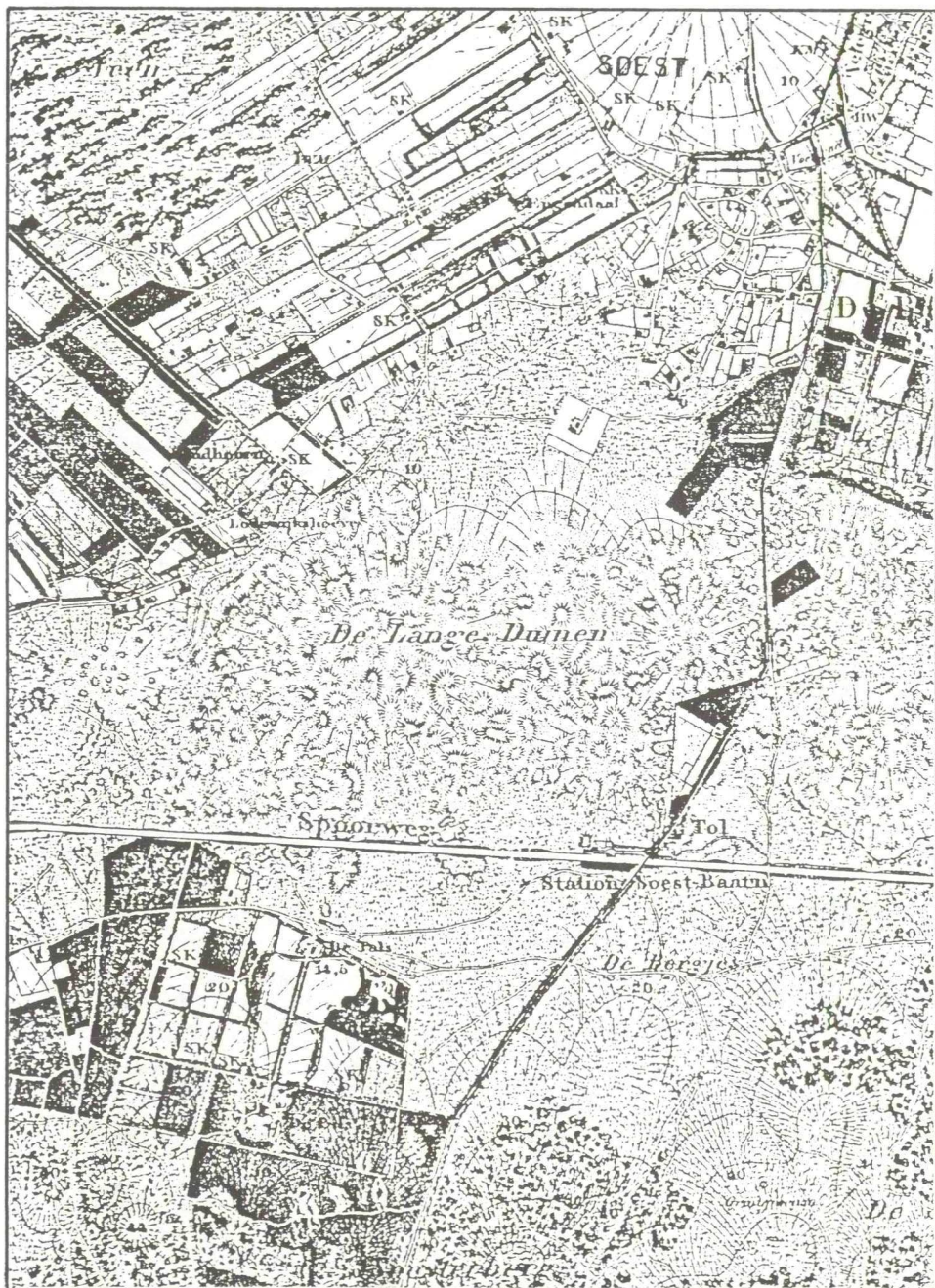
Bij de volkstelling van 1786 waren er 1124 inwoners.

Hiervan waren 75% boeren, hun gezinnen en medewerkers en 25% middenstanders met gezinsleden en bedienden, en slechts enkele notabelen.

Hun interlokale reizen voltrokken zich langs de, in het vorige artikel beschreven wegen. De meeste verplaatsingen waren te voet en voor hen die het betalen konden de postkoets of paard en wagen van het eigen bedrijf. In het allereerste begin van de nederzetting zal ook wel de ossekar in gebruik geweest zijn.

In 1863 luidde de eerste spoorlijn, die Soest met de wijdere buitenwereld verbond, een nieuw tijdperk in.

Er waren toen ruim 3000 inwoners in Soest, nog voor het merendeel agrariërs. Toen kreeg Soest een station, dat het de eerste jaren nog moest delen met Baarn (kaart I) aan de spoorlijn van Utrecht naar Zwolle van de

Fragment van topografische kaart, verkend 1872-73, met Station Soest-Baarn te Soestduinen.

A. "Nederlandsche Centraal Spoorweg Maatschappij" N.C.S.

Het begin en de aanleg van de spoorlijn

In het midden van de vorige eeuw was het beleid van de regering er op gericht spoorlijnen aan te leggen en mede te financieren vooral in dicht bevolkte streken waar een groot aanbod te verwachten was. De minder belangrijke lijnen liet men graag over aan het particulier initiatief.

Zwolle wenste een spoorwegverbinding met de geplande zuidelijker lijnen. De regering voelde hier niets voor daar Zwolle een goede raderbootverbinding had met Amsterdam. Hierop vroeg Baron van Lokhorst samen met enige Belgische en Franse relaties een concessie aan voor de bouw en exploitatie van een spoorlijn van Utrecht naar Zwolle. Deze werd in 1859 verleend.

In 1860 richtten genoemde heren toen te Amsterdam de "Nederlandsche Centraal Spoorweg Maatschappij" (N.C.S.) op en droegen aan haar de concessie over.

Na moeilijkheden met de eerste aannemer werd de firma Vitali, Picard et Co te Parijs bereid gevonden het werk over te nemen. Deze firma had een ruime ervaring in de aanleg van spoorwegen in Frankrijk. Voor een bedrag van ruim 8 miljoen gulden moest de lijn, enkelspoor, worden gebouwd. Hierin was ook begrepen de aankoop van de grond, locomotieven, rollend materieel en de bouw van stations. In het leggen van de lijn had men de aannemer de vrije hand gelaten. Het gevolg was dat de lijn kwam waar de grond het goedkoopst was.

Hierdoor kwamen b.v. de stations van De Bilt en Soest ver van de woonkern te liggen. Plaatsen die bepaalde wensen hadden konden deze alleen gerealiseerd krijgen door een bijdrage ineens, een toezegging van subsidie gedurende een aantal jaren, de grond gratis beschikbaar te stellen of het stationsgebouw geheel te betalen.

Om een minimum aan grondverzet te hebben werd gekozen voor een zo vlak mogelijk tracé. Dit werd op de Utrechtse Heuvelrug gevonden in de tracé's van de oude doorgaande wegen zoals die van Amersfoort naar Utrecht.

In 1863 was de lijn gereed tot Hattum en werd toen in gebruik gesteld. Een jaar later was de spoorbrug over de IJssel gereed en kon de lijn doorgetrokken worden naar Zwolle.

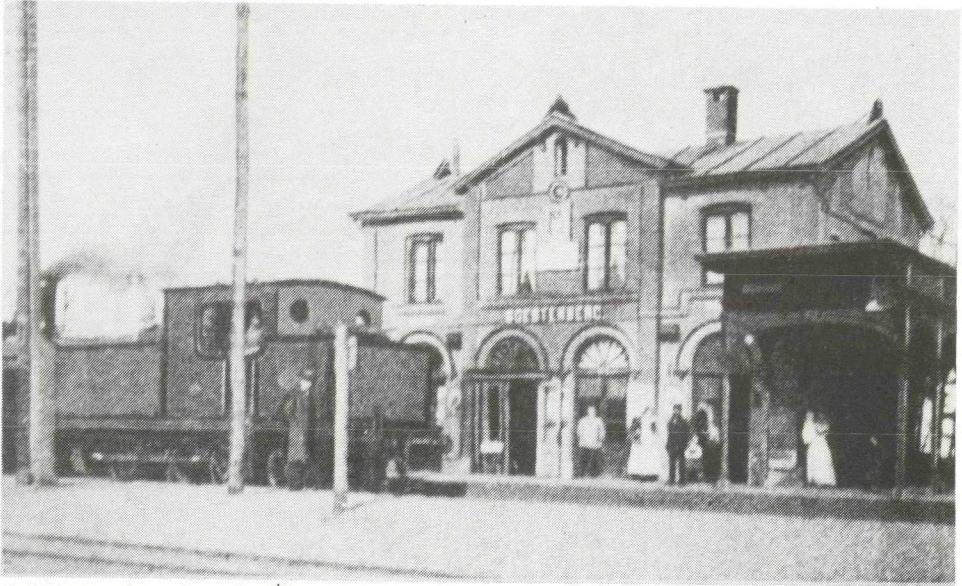
De stationsgebouwen

In Utrecht had de NCS geen eigen station daar tegen vergoeding gebruik gemaakt kon worden van het station van de Nederlandsche Rhijnspoorweg Maatschappij (N.R.S.), die de lijn Amsterdam-Arnhem exploiteerde.

Daar in Zwolle het grote station van de Staats Spoorwegen, waarvan de NCS gebruik kon maken, nog niet gereed was, werd een tijdelijk station gebouwd.

In Soest werd een station gebouwd naar het ontwerp van de architect N.J. Kamperdijk. Volgens een oude prent lag dit toen in een open heidevlakte. Het was genaamd Soest-Baarn tot in 1874 Baarn een eigen station kreeg aan de Oosterspoorweg (van de Hollandsche IJzeren spoorweg maatschappij). Na de opening van de buurtspoorlijn Utrecht-Soest-Baarn met een station "Soest" veranderde de naam in Soesterberg (1). later tot op heden Soestduinen (2).

Na enkele toevoegingen werd het gebouw in 1910 zo ingrijpend verbouwd dat feitelijk van nieuwbouw gesproken kan worden.

Station Soesterberg eind 19de eeuw.

De gevolgen voor Soest

Hoewel het station ver van de kern van Soest lag kwam er zich toch een bedrijf vestigen omdat op die plaats de omstandigheden ideaal waren. In 1883 vestigde zich nl. naast de spoorlijn de "Compagnie des Eaux d'Utrecht" (Utrechtsche Waterleiding Maatschappij). Een Franse naam voor dit bedrijf daar de aandeelhouders en de hoofdzetel te Luik in België gevestigd waren.

Het betrokken fabrikanten van waterleidingbuizen, die hiermede naast een beleggingsobject een mogelijkheid hadden de goede kwaliteit van hun buizen te demonstreren.

De lokatie was om twee redenen gunstig, t.w.:

- via de spoorlijn konden de kolen aangevoerd worden voor het stoken van de stoommachines die de pompen aandreven voor het oppompen van het water

- de nabijgelegen "Stomperd" de hoogste "top" van de duinen van Soest. Hierop werd een groot waterreservoir gebouwd dat nog steeds in gebruik is. Van hieruit was er voldoende verval en druk op de leidingen in Utrecht om direct aan de afnemers te leveren. Met de toename van het aantal aansluitingen moesten tenslotte ook watertorens gebouwd worden in Utrecht om voldoende druk op de leidingen te hebben.

Een ontwikkeling zoals bij het station De Bilt, waar zich geleidelijk aan het villadorp Bilthoven ontwikkelde heeft zich in Soest niet voorgedaan.

Het bleef bij de woningen voor de medewerkers van het waterleidingbedrijf en enkele villa's. De oorzaak hiervan was dat in 1898 Soest in zijn geheel zeer goed ontsloten werd door de buurtspoorweg die toen in bedrijf gesteld werd.

Station Soesterberg omstreeks 1915.

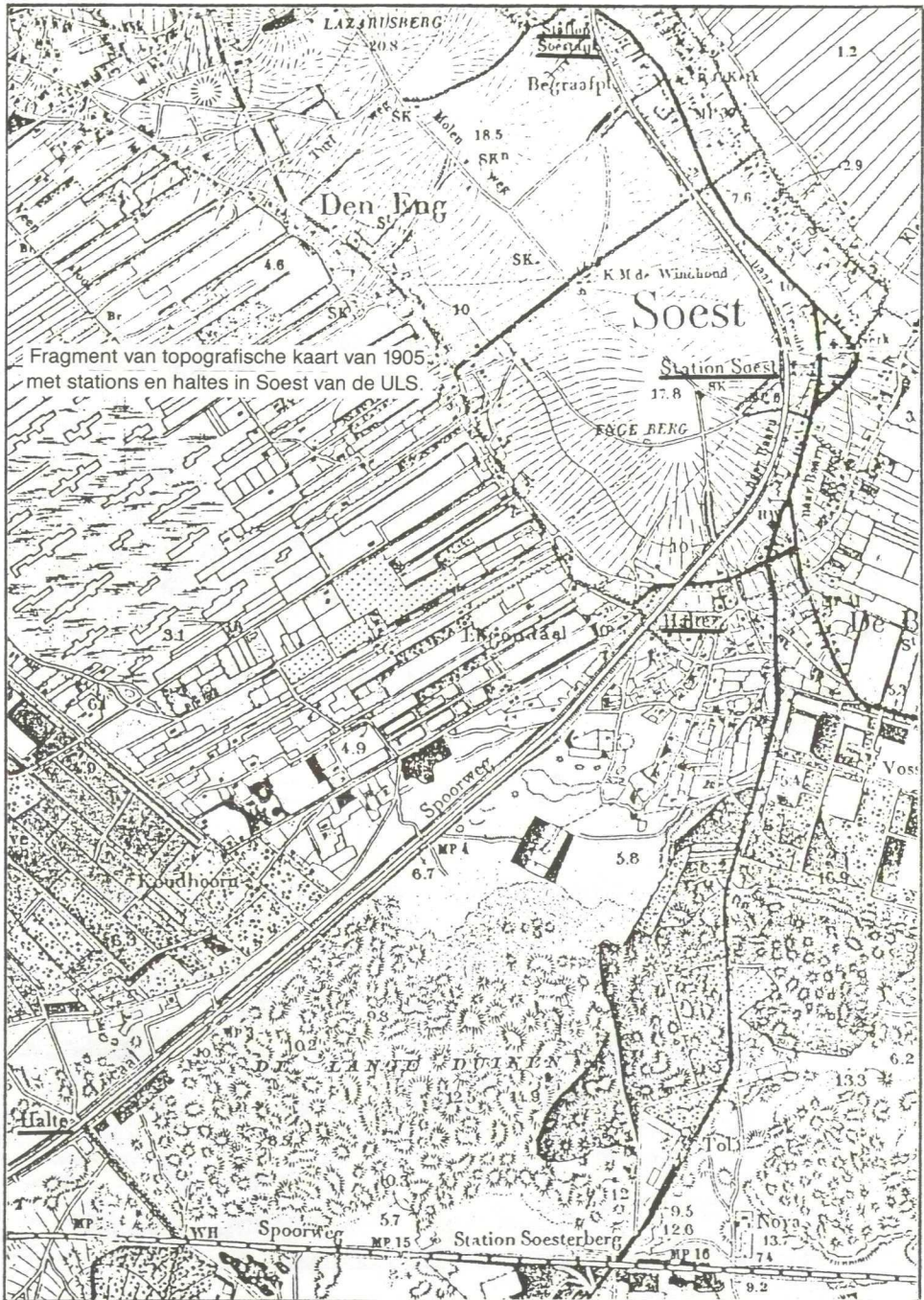
B. De Utrechtsche Locaal Spoorweg Maatschappij

Deze maatschappij was een dochteronderneming van de N.C.S. en exploiteerde de lijn Utrecht-De Bilt-Soest-Baarn. Hoewel deze voor het eerste deel gebruik maakte van de z.g. "stamlijn" van de N.C.S. had zij in Utrecht een eigen station in de buurt van het N.R.S. station. De lijn boog af bij het huidige Den Dolder en volgde het tracé van de Nieuwe weg, de oude weg van Soest over Hoog Hees naar Utrecht, tot aan de voet van de Soester Eng, op de Bunt (II), om vervolgens de noordflank van de Eng te volgen. Hier moest veel zand afgegraven worden om een zo vlak mogelijke ligging van de rails te krijgen. Dit zand werd afgevoerd om er het dijklichaam van te maken voor het traject door de Eempolder naar Baarn.

De N.C.S. investeerde in andere zijlijnen van de stamlijn vooral in Overijssel doch ook van Bilthoven naar Zeist. Deze en ook de volgende korte aftakkingen waren voor de aan- en afvoer van goederen en/of passagiers.

- bij de zeepfabriek "De Duif" bij Den Dolder
- twee bij "de Zoom" voor het storten van as en sintels van de locomotieven
- van het station naar de hangaars van de vliegheide
- naar de pompstations van de waterleiding (zie ook leiding naar reservoir op de Stomperd)

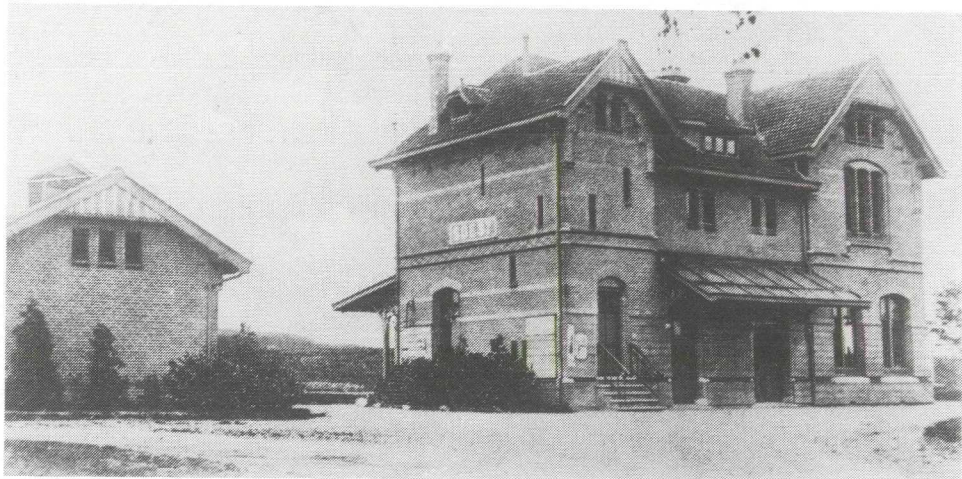
De stations en haltes in Soest

In Soest werden aan deze lijn twee stations gebouwd naar een ontwerp van de architect J.F. Klinkhamer, t.w.:

- het station Soest gebouwd in 1897 (3)
- station Soestdijk dat op verzoek van Koningin Emma een Koninklijke wachtkamer kreeg (4)

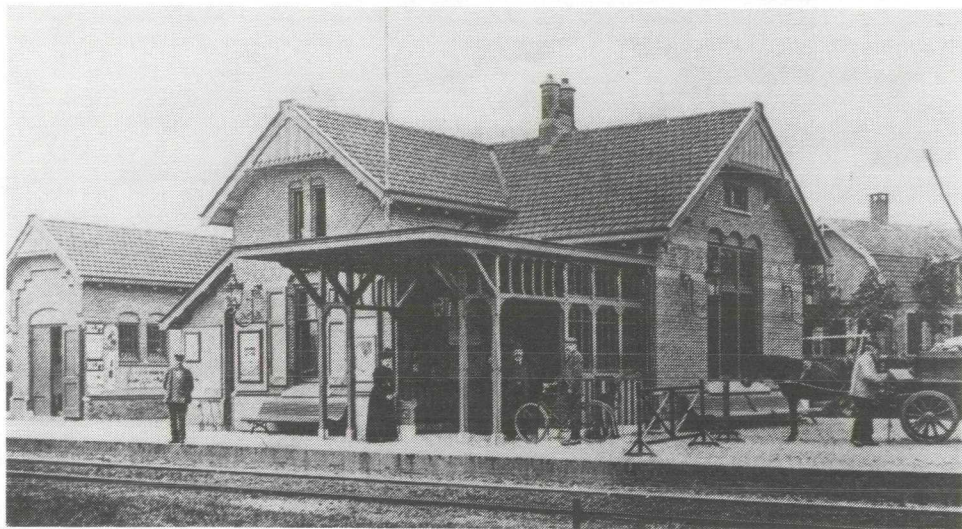
Voorts waren er twee haltes op verzoek.

Als men mee wilde, moest overdag met een witte doek gezwaaid worden en als het donker was met een lantaren. Had men die niet dan gewoon een krant aansteken.

Station Soest.

foto Prentencabinet

Station Soestdijk.

foto Prentencabinet

Komend van Utrecht was de eerste halte aan het Berkenlaantje. De aanleg hiervan was op verzoek en voor rekening van Jhr. Rutgers van Rozenburg, de toenmalige eigenaar van het landgoed de Paltz, geschied Met toestemming van de gemeente Soest heeft hij toen als verbindingsweg tussen de Paltz en de halte het Berkenlaantje aangelegd en verhard.

- halte "Nieuwe weg" (nu Parklaan). Tot 1941 was op het perron slechts een houtenabri. In 1941 werd er een stenen kantoortje bij gebouwd. Tenslotte werd in 1961 op de huidige plaats het nieuwe station Soest Zuid gebouwd naar een ontwerp van wijlen Dr. Ir. W.B. Kloos.

Volledigheidshalve dient vermeld dat het eindpunt van deze lijn in Baarn ook een eigen station had, ook naar een ontwerp van de architect J.F. Klinkhamer.

Thans is dit in gebruik als "Eethuys-café de Generaal".

Voorts dient nog vermeld te worden dat Den Dolder zijn ontstaan aan de spoorweg te danken heeft.

In 1902 besloot n.l. de heer Pleines zijn zeepfabriek "De Duif" nadat deze in Amersfoort was afgebrand, te herbouwen aan de spoorlijn vlak bij de kruising van de Grintweg, thans Dolderscheweg met de spoorlijn. Hij kreeg er zoals oude kaarten tonen een zijlijn voor de aanlevering van de grondstoffen voor de fabriek.

In de omgeving liet hij een woonhuis voor zich en zijn gezin bouwen alsmede woningen voor zijn medewerkers.

„Bello” door de Soesterduinen.

Andere ondernemingen volgden alsmede de Willem Arntz Hoeve. Er kwam een perron voor een halte. In 1914 werd het huidige stationsgebouw gerealiseerd. Twee jaren daarvoor, dus 1912, had de nederzetting toestemming gekregen tot het voeren van de naam Den Dolder, naar de Dolderscheweg, de Grintweg die voerde naar de Nieuwe Dolder. Deze hoeve ontleende haar naam aan een oude riddermatige hofstede "De Dolder" die naast Pijnenburg gelegen was.

De gevolgen van deze ontsluiting voor Soest

Door de goede bereikbaarheid kwam Soest steeds meer in trek bij bemiddelde mensen die in een mooie rustige omgeving wilden wonen maar ook als vakantieoord.

De woningbouwactiviteiten nam steeds grotere omvang aan. De bevolking groeide van ongeveer 4000 rond de eeuwwisseling naar 18.350 in 1940 en thans ruim 41.000.

Nadat Soest eeuwenlang een rustig slechts langzaam groeiende agrarische gemeenschap was, die alleen eens per eeuw verstoord werd door krijgshandelingen, werd het door de spoorlijn een welvarende gemeenschap die een geweldige groei doormaakte.

Tot besluit zij vermeld dat in 1917 de N.C.S. overgenomen werd door de Staatsspoorwegen die in 1934 de N.V. Nederlandsche Spoorwegen werd.

Literatuur:

- Geschiedenis der Nederlandsche Spoorwegen 1832-1938
J.H. Jonckers - Nieboer 1938
- Rails rondom de peperbus J.H.S.M. Veen 1980
- De Spoorwegarchitectuur in Nederland 1841-1938 Drs. H. Romers
- De Nederlandsche Centraal Spoorwegmaatschappij 1973 D.A. Immink
- De Nederlandsche Centraal Spoorwegmaatschappij 1973
N.J. van Wijck Jurriaans
- Rapport betreffende een onderzoek naar de sociaal-geografische structuur van de gemeente Soest 1951 P.P.D. Utrecht
- Gegevens ontvangen van de familie Rutgers van Rozenburg

De opgenomen kaartfragmenten zijn van oude topografische kaarten van de Topografische Dienst te Emmen.

GESCHENK VOOR DE KLEINE BEATRIX

Soestdijk, 6 Febr. 1939 - Ter gelegenheid van den eersten verjaardag van Prinses Beatrix heeft hedenmiddag omstreeks twaalf uur een viertal Soester schoolkinderen, twee jongens en twee meisjes, als geschenk van de geheele Soester schooljeugd, een pop in Soester boeren kleederdracht aangeboden.

Verleden jaar, ter gelegenheid van den eersten Landbouwdag in Soest werd aan H.K.H. Prinses Juliana reeds een pop in Soester boerinnenkleding aangeboden, zoodat thans de kleine Beatrix in het bezit is van een "poppen-echtpaar".

1938. Eerste Landbouwdag in Soest. Aan H. K. H. Prinses Juliana wordt een pop aangeboden. „in Soester boerinnen kleeding”.

Prinses Juliana heeft de schoolkinderen zelf op het paleis Soestdijk ontvangen en ze met enkele vriendelijke woorden toegesproken. De kinderen waren zooals te begrijpen is, zeer onder den indruk van dit groote gebeuren en met hoogroode kleurtjes van opwinding op de wangen stapten zij dan ook vanmorgen de breede oprijlaan naar het witte huis over.

Eén van hen droeg de groote doos waarin de pop was, de anderen hadden een bouquet rose anjers met gele fresia's bij zich. De bloemen waren met groene en witte linten, de kleuren van Soest, samengebonden. Deze bloemen waren bestemd voor Prinses Juliana. Bij de pop was een gedicht gevoegd, gemaakt door Benny Vreden uit Soest.

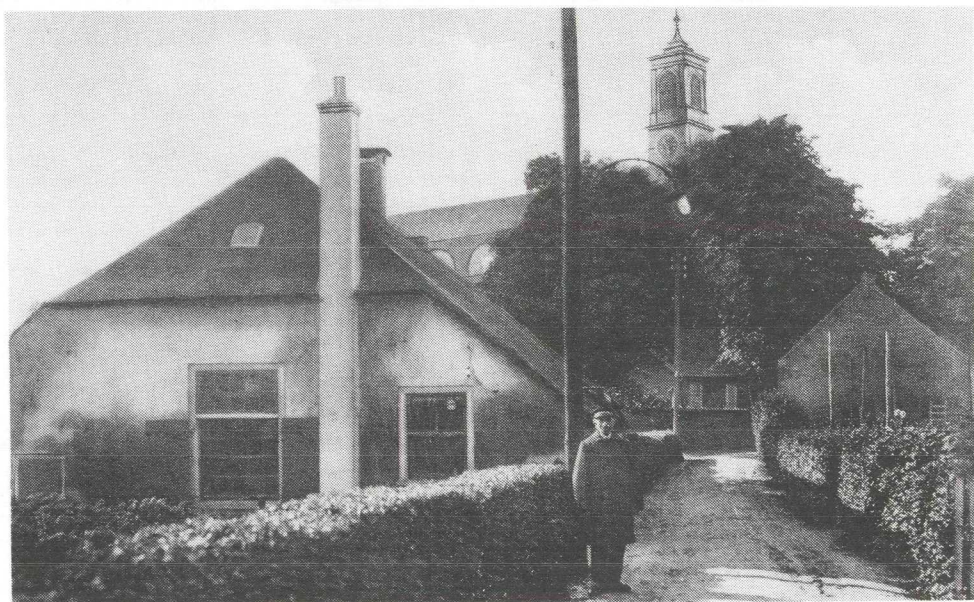
Voor dit aardige geschenk voor de kleine prinses hebben alle schoolkinderen uit Soest en Soesterberg bijgedragen.

Het gedicht dat bij de pop is aangeboden luidt als volgt:

Jarig, klein Prinsesje, Trots van Nederland,
 Op Uw eersten jaardag, Kom 'k als afgezant,
 'k ben een Soester boertje, k' Woon hier in de buurt,
 En de Soester kind'ren, Hebben mij gestuurd.
 Alle Soester kind'ren, Lief Prinsesje klein,
 Zullen in gedachten, Heden bij U zijn.
 'k Wensch U daarom namens Heel die kinderschaar,
 Thans op Uw verjaardag Een voorspoedig jaar.
 En die zelfde kind'ren Wenschen stuk voor stuk
 U een tijd van voorspoed, Liefde en geluk.
 'n Rijk en zonnig leven, Vol van levensvreugd,
 Dat zijn thans de wenschen, Van de Soester jeugd.

Ter gelegenheid van den eersten verjaardag van Prinses Beatrix wordt door de schoolgaande kinderen van alle gezindten te Soest als een passend geschenk een pop aangeboden, uitgevoerd in de origineele Soester kleederdracht en voorstellende een Soester boertje.

Het huis van kleermaker Jan van Hees - Korte Kerkstraat.

Het costume werd vervaardigd door Kleermaker Jan van Hees uit de Korte Kerkstraat. De pet was een produkt van Kledingbedrijf Vervat aan de Heuvelweg. Jan van de Kant maakte de klompen en het ondergoed, nl. hemd, boezeroen en blauwe onderbroek met bandjes, en de zwarte kousen waren het werk van Mevr. A.C. Berndsen, Kerkpad N.Z. 61, die ons al deze gegevens verstrekke. (Redactie).

Na een lang verblijf te Soest, o.a. als echtgenote van Hannes de Bree, de melkboer, komen toch de kinderjaren steeds weer in gedachte. Als dochter van brugwachter Elias van IJken, denkt zij weer terug aan de weg naar school.

Redactie

EEN HERINNERING

Egberdien van IJken - verb. 1944

Eembrugge - Baarn

Je was al om de hoek, bij de pomp stond je te dralen
 En je hoefde niet eens water te halen.
 Toen ik daar was gekomen,
 Liepen jullie al achter de bomen.
 En het was bij de brede Geer,
 Ik kon niet meer.

Jullie hoeft het niet te leren
 Want het was bij de brede Geeren,
 Het was een brede weide,
 Met een sloot aan beide zijden.

En dan kwamen drie boompjes, met
 kleine meelappeltjes en rode koontjes.
 O ja, daar had je het witte hek,
 Dat was ook een mooie plek
 Om dan te roepen:
 Wacht op mij bij het witte hek!!

Of bij de drie zielen,
 Dan liep je elkaar op de hielen
 Met voor de wind en regen,
 Daar konden wij wel tegen.

Bij Bossefijn het botenhuis,
 Daar was je in de luwte van wat struiken,
 Om daarna de bocht om te sluipen.

Dan kwam het badhuis, helemaal van hout,
 Zomers was het open, 's-winters was het er koud.
 Maar nog even verder lopen
 Dan een schuur daar kon je turf kopen.
 En schuilen voor de regen
 Je kon er dan weer tegen.

Dan kwam er een lange heg,
 Die moesten we rechts passeren,
 Links kon je je bezeren,
 Want daar was water en schepen en steen,
 Daarom mochten wij die kant niet heen.

Dan kwam er nog een stuk met drie dikke bomen
 Maar dan waren we gauw bij het Tolhuisje gekomen
 Dan kon je terug kijken naar de Brug.
 Maar 's-avonds kon je pas weer terug.

In het dorp moest je nog een eindje lopen,
 Dan was je in de school gekropen.
 Dat was onze weg naar school,
 Waar in ieder hoekje toch wat school.

Nu zijn het lang vervlogen dagen,
 Toch kon het mij behagen.
 Als alles zo stil is om mij heen,
 Nog denken aan het verleen.

Anno 1914 - 1916

Egberdien van Ephen.

"de Eem" BAARNSCHEDIJK

Tolhuis Baarn

Gelezen in de "Bilthovense Courant"
en overgenomen met toestemming van de schrijver

OM NOOIT TE VERGETEN

Bilthoven - Ruim 60 jaar heeft het dak van de O.L. Vrouw-kerk aan de Gregoriuslaan beschutting gegeven aan een gemeenschap, die zich veelkleurig ontwikkeld heeft, ook oecumenisch. In die lange traditie had de kleur paars ook eens een bijzondere waarde. Daarom een anekdote uit de jaren zestig, uit de oude Roomse doos.

In het naburige Soest-Zuid gebeurde het. Als jong kapelaan was ik, 22 jaar geleden, geplaatst bij "de eik", pastoor Ruth Lommerse ruw van bast maar met een hart van goud. Ik had er een hard maar goed leven. Onderscheid des persoons kende hij niet: of er een prinses kwam kijken of een boerenknecht van de Eem, maakte voor hem geen verschil: als je te laat kwam, kreeg je een staanplaats. De reeds 74-jarige fietste trouw elke dag her en der naar zijn parochianen, midden op de weg, met zijn pijp als enige richtingwijzer.

Hij hoorde helemaal bij het plaatje van Soest; iedereen achtte hem en ging voor hem opzij. Tot een vreemde vrachtauto op de voorrangsweg daar geen eerbied voor toonde, zijn fiets raakte, en een zwaar gekneusde pastoor de pastorie binnenbracht (want een ziekenwagen en ziekenhuis wilde hij niet): alleen zijn pijp was er goed afgekomen. Nu waren op de twee andere pastorieën in Soest hooggeëerde heren gevestigd: Mgr. Visser (oud studentenpastor in Utrecht) en Mgr. Smit

(Archimandriet van de Oosterse kerken). Twee Monseigneurs, die op zijn tijd het verkregen roomse paars graag en flink lieten wapperen. Bij het kaarten zondagavonds gaf dat regelmatig clericale steekspelletjes, niettemin op humoristische wijze. Maar dit keer was de beurt aan Ruth. Met een lijkleek gezicht en de pijp tussen zijn tanden kreunde hij met binnenpret: "Kapelaan, bel Smit en Visser, en zeg dat ik vanmorgen ook paars gekregen heb!". Na een uur stonden de twee uitgedoste heren, verrast en hoogst verbaasd door het bericht, voor de deur, met een paar flessen Chateauf-neuf-du-Pape. Dat zij ooit paars gekregen hadden, konden ze nog wel begrijpen, maar dat die goeie boerenknecht uit Huissen ook door de paus zo bedacht was ...? Triomfantelijk stevenden zij op de pastoorskamer af, om Ruth te feliciteren. Maar verbouwereerd bleven zij op de drempel staan, toen ze daar een lijkleke collega in de stoel zagen liggen, die ondanks alle pijn smakelijk lachte: "ga zitten, en neem een borrel, want ik heb paars gekregen: het zicht echter op een plek die ik je niet kan laten zien!" Homerisch gelach! En de pijp zorgde er voor dat de heren met elkaar in de wolken waren.

Alle drie pastoors zijn intussen "gehemeld" en nu kunnen zij met Petrus die steekspelletjes uithalen, want in de Schrift staat nergens, dat hij ooit paars gekregen heeft. Of is het Boven ook niet zo belangrijk meer??

GENEALOGIE - „NIET GECOMPAREERD”

door J. A. Bijl.

Speurend in de archieven van onze voorouders, kunnen de informaties soms zo summier zijn dat er niets mee te beginnen is.

Ik herinner mij een opmerking van een medespeurder, dat het geboorteregister, bijgehouden door de veldwachter in een kleine plaats in Noord-Holland, vermeldt:

"Gisteren bij Klaas geweest - heeft een jonge dochter - ik geloof dat ze Catharina heet."

In de archieven te Hilversum komt echter een uitzondering voor, welke ik het vermelden waard vind.

Het is al lang de gewoonte voor het huwelijk in ondertrouw te gaan. Deze vroeger drie verplichte weken worden dan gebruikt om anderen in de gelegenheid te stellen, bezwaren in te brengen tegen dit huwelijk, b.v. wegens familieverwantschap ofwel een der partners is nog gehuwd. De voorgenomen huwelijken werden daartoe drie keer, later twee keer, afgeroepen in de kerk of bij het gemeentehuis, in later tijd werden zij op een mededelingenbord bekend gemaakt.

Wanneer het huwelijk niet doorging, om welke reden dan ook, werd de ondertrouwacte eenvoudigweg doorgestreept al of niet met de aantekening "niet gecompareerd." Je weet dan nooit waarom dit voorgenomen huwelijk niet doorging.

Een ambtenaar te Hilversum vond toch een keer de reden belangrijk genoeg om deze bij de doorhaling te vermelden.

Het betreft hier no. 17 Hilversum Impost op trouwen 1795-1805.

Aantekendatum 2 februari 1808 - af te roepen 3-10 en 17 febr. 1808, van Teunis de Groot Jongeman van Hilversum en Cornelia v. Es meerj. dochter van Soest, woont te Hilversum.

Dit voorgenomen huwelijk is doorgehaald met de aantekening:

"De bruid op den door storm en sneeuwjagt noodlottige Vrijdag de 12 februari 1808, komende van hare moeder te Soest, op de Heyde met nog eene buurvrouw beide verongelukt."

In de overlijdensregisters no. 18 is ingeschreven:

13 Febr. 1808 Evertje Veenbrink 51 jr.
huisvr. v. Roelof Bollebakker

Dit is vrijwel zeker de buurvrouw
en

13 Febr. 1808 Cornelia van Es 23 jr.
begraven te Eemnes

Volgens de heer G. Staalenhoef was deze Cornelia van Es afkomstig uit Soest:

Geb. te Soest 24-5-1782. Cornelia van Es d.v. van
Frans van Es of Nes herkomst en overlijden verder onbekend
en
Maria Hendrikje Mets (bekende fam. uit Soest)

De opgegeven geb. datum is natuurlijk juist, de overlijdensleeftijd dus niet, maar dat was toen eerder gewoon dan uitzondering.

De sneeuwstorm zal ongetwijfeld de wegen hebben doen vervagen en het zicht hebben gereduceerd, zodat aangenomen kan worden dat de dames verdoaald zijn en later door de kou zijn omgekomen. Voor ons is het nu oud nieuws maar het zal toen veel gespreksstof hebben opgeleverd om maar niet te denken aan spoken en dwaallichtjes.

BRAAMHAGE AAN HET LANGE EIND III door P. J. van den Breemer.

Frans Hendrik Poggenbeek was op 12 mei 1859 de nieuwe eigenaar geworden van de buitenplaats "Rustoord", voorheen "Beek en Daal" genoemd. De heer Poggenbeek is dan de achtste nieuwe eigenaar binnen ca. 60 jaren. Hij woont daar ruim 20 jaar en verfraait en verbetert andermaal het geheel, terwijl er tevens nieuwe bijgebouwen worden gesticht. Maar in 1882 komt "Rustoord" weer onder de hamer. In het logement van Hendrik Ubbink te Soestdijk vindt de veiling plaats. Dit logement zou hebben gestaan aan de huidige Vredehofstraat, tussen de Noorderweg en de toenmalige buitenplaats Colenzo. Nieuwe eigenaresse wordt dan mevr. Adriana Justina Werninck, weduwe van J.F.C. Prince, uit 's Gravenhage. Zij bewoont "Rustoord" aan "Het Lange Eind 70a te Soest" als zomerverblijf tot het jaar 1896. Mevr. Werninck was zeker niet onbemiddeld, want zij bezat veel onroerend goed te Eemnes, te Gouda, te Stolkwijk, maar ook in Soest waren behalve de buitenplaats "Rustoord" nog twee boerenhofsteden met diverse percelen grond in haar bezit. Mevr. Werninck komt in 1896 te overlijden en bij de boedelscheiding wordt op 27 mei 1896 de buitenplaats verkocht aan de Utrechtse Spek-slagersfamilie Boon-van Berkel.

Het nieuw gebouwde „Braumhage" in 1923.

Petrus Boon koopt voor f 20.000,- "Het Buitenverblijf Rustoord, bestaande uit heerenhuis - Koetshuis en stal - tuinmanswoning - hooibergen - tuin, weiland en bosch; gelegen aan de Straatweg van Soestdijk naar Amersfoort."

Ruim 15 jaar woonde de familie Boon in alle rust op "Rustoord" en dan komt er een grote verandering. Er komt nu iemand die het huis gaat inrichten als pension voor geesteszieke patiënten. Het is de heer Nicolaas Frederik Stork, die op 3 Febr. 1912 de buitenplaats verworft, voor de somma van f 33.000,-. De villa en de bijgebouwen worden voor de nieuwe inrichting gereed gemaakt en zonedig aangepast. Ook het park rond de gebouwen ondergaat een renovatie, om het de bewoners daar zo aangenaam mogelijk te maken. Zo worden er voor de grote vijvers waterfietsen gekocht waarmede men tochtjes kan maken en in het bos wordt een grote koepel gebouwd voor recreatie. Vooral de jeugd uit de omgeving moest eerst nog even wennen aan deze verandering, maar toen de heer Stork 's winters zijn vijvers voor de schaatsers uit de buurt beschikbaar stelde was het ijs, figuurlijk gesproken snel ontdooid.

Na tien jaar echter werd deze inrichting gesloten en huis en park worden 28-9-1922 verkocht aan bouwondernemer Pieter de Haan uit Soest, die echter spoedig daarna nl. 3 april 1923 het gehele complex weer doorverkoopt aan de "NV De Tijdgeest" Maatschappij tot Exploitatie van Onroerende Zaken, Parklaan 30 te Rotterdam. Aangrenzende percelen weiland aan de Noorderweg worden er door de nieuwe eigenaar ook bij gekocht.

De oude villa "Rustoord" wordt in 1923 geheel gesloopt en bijna op dezelfde plaats wordt een nieuwe mooie buitenplaats gebouwd, geheten "Braamhage" adres Burgemeester Grothestraat 12 te Soest. En wie was de eerste bewoner van de nieuwe villa "Braamhage"? Dat was de directeur van "NV De Tijdgeest" uit Rotterdam, de heer Maarten Iburg, bij oudere Soestenaren vast nog wel bekend. Daarover de volgende keer.

De heer N. Stork (met witte hoed) op de waterfiets.

BOEREN-GEZEGDEN OVER HET WEER

Als de nachten gaan lengen
Begint de hitte te strengen

Als de zon is in z'n nest
Zijn de luien op z'n best

In October Noorderlicht
Strengte vorst in zicht

Als de maan vaart in een schuit
Valt er vaak veel water uit

